

ĐÀI LOAN - HỒNG KÔNG - MACAO

TRUNG QUỐC CÔNG BỐ "LUẬT CHỐNG CHIA CẮT ĐẤT NƯỚC"

TRƯỜNG LƯU*

Ngày 14-3-2005, kỳ họp thứ 3 Quốc hội khoá X Trung Quốc đã thông qua "Luật chống chia cắt đất nước". Đây là bộ luật đầu tiên khẳng định về mặt pháp lý lập trường của Nhà nước Trung Quốc trong việc giải quyết quan hệ giữa hai bờ eo biển Đài Loan nhằm thống nhất đất nước. "Luật chống chia cắt đất nước" đã gây sự chú ý rộng rãi của dư luận ở Trung Quốc đại lục, Đài Loan và nước ngoài, là một sự kiện quan trọng chúng ta cần theo dõi, tìm hiểu, khi nghiên cứu về Trung Quốc và quan hệ quốc tế.

I. BỐI CẢNH RA ĐỜI CỦA "LUẬT CHỐNG CHIA CẮT ĐẤT NƯỚC"

Từ trước tới nay, Chính phủ Trung Quốc đã khẳng định chủ quyền của Trung Quốc đối với Đài Loan và chủ trương "hoà bình thống nhất một nước hai chế độ", nhưng vẫn bảo lưu quyền sử dụng vũ lực giải quyết vấn đề Đài Loan trong trường hợp cần thiết, cụ thể là trong trường hợp Đài Loan tuyên bố độc lập hoặc có sự can thiệp của nước ngoài. Chính phủ Trung Quốc chủ trương lấy

nguyên tắc "một nước Trung Quốc" làm cơ sở cho đàm phán quan hệ hai bờ. Quá trình đàm phán đã có lúc đạt được tiến triển nhất định. Cuộc hội ngộ Uông (Đạo Hàm) - Cố (Chấn Vũ) năm 1992 đã từng đi tới sự đồng thuận "một nước Trung Quốc, mỗi bên tự hiểu" ("Nhất cá Trung Quốc, các tự biểu thuật"). Nhưng càng về cuối những năm 90, dưới thời Lý Đăng Huy làm Tổng thống Đài Loan, và nhất là từ năm 2000, khi Trần Thủy Biển của đảng Dân tiến lên cầm quyền ở Đài Loan quan hệ hai bờ ngày càng trở nên căng thẳng, đàm phán giữa hai bên bị ngưng trệ và hầu như bế tắc. Trong "Sách trắng về vấn đề Đài Loan" công bố năm 2003, Chính phủ Trung Quốc một lần nữa khẳng định chủ trương "hoà bình thống nhất, một nước hai chế độ" đồng thời cũng tái khẳng định sử dụng vũ lực, không chỉ trong hai trường hợp Đài Loan tuyên bố độc lập và có sự can thiệp của nước ngoài, mà cả trong trường hợp thứ ba là đàm phán giữa hai bên bị trì hoãn vô thời hạn.

* GS. Sử học.

Trong mấy năm gần đây, quan hệ đầu tư- thương mại giữa Trung Quốc Đại lục và Đài Loan đã phát triển mạnh (tính đến năm 2003, Đài Loan đã đầu tư vào Đại lục khoảng 60 tỷ USD). Giao lưu dân gian cũng được cải thiện, đàm phán hai bên giải quyết vấn đề "ba thông" (thông bưu điện, thông thương mại, thông giao thông) có tiến triển thuận lợi, đặc biệt là nhân dịp tết Ất Dậu năm nay hai bên đã thoả thuận thực hiện các chuyến bay trực tiếp. Sau sự kiện 11 - 9 - 2001 quan hệ Trung - Mỹ chuyển sang hoà hoãn cũng có tác động làm dịu căng thẳng trong quan hệ giữa Trung Quốc và Đài Loan.

Tuy nhiên, sự lảng độn đó chỉ là thể hiện trên bề mặt eo biển Đài Loan, còn dưới tầng sâu của quan hệ hai bờ cũng như quan hệ Trung - Mỹ còn ẩn chứa nhiều chướng ngại và nguy cơ làm phía Trung Quốc lo ngại vấn đề "hoà bình thống nhất" với Đài Loan ngày càng trở nên khó khăn. Tình hình đó đã phản ánh trong Báo cáo Dự thảo "Luật chống chia cắt đất nước" do Phó Chủ tịch Quốc hội Trung Quốc Vương Triệu Quốc trình bày tại Kỳ họp thứ 3 Quốc hội khoá X Trung Quốc (ngày 8-3-2005) vừa qua: "Giải quyết vấn đề Đài Loan, hoàn thành sự nghiệp vĩ đại thống nhất Tổ quốc là một trong ba nhiệm vụ lịch sử lớn lao của Đảng và Nhà nước ta. Từ lâu, để phát triển quan hệ hai bờ eo biển Đài Loan, thúc đẩy hoà bình thống nhất đất nước, chúng ta đã cố gắng phấn đấu không mệt mỏi. Thế nhưng, trong thời gian gần đây, chính quyền Đài Loan đã

ráo riết tăng cường hoạt động ly khai chủ trương "Đài Loan độc lập". Trong các hoạt động ly khai chủ trương "Đài Loan độc lập" ngày càng được nâng cấp, điều đáng cảnh giác cao độ là chính quyền Đài Loan âm mưu lợi dụng các hình thức "hiến pháp" và "pháp luật", thông qua các phương thức "trung cầu dân ý", "cải tạo Hiến chính" v.v... làm căn cứ "pháp luật" để thực hiện mục tiêu chia cắt đất nước của các thế lực ly khai chủ trương "Đài Loan độc lập", phủ nhận thực tế Đại lục và Đài Loan đều thuộc một nước Trung Quốc, chia cắt Đài Loan ra khỏi Trung Quốc. Sự thật đã chứng tỏ hoạt động chia cắt đất nước của thế lực chủ trương "Đài Loan độc lập" đang đe dọa nghiêm trọng chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Trung Quốc, phá hoại nghiêm trọng triển vọng hoà bình thống nhất, làm tổn hại nghiêm trọng lợi ích căn bản của dân tộc Trung Hoa, đe dọa nghiêm trọng hoà bình ổn định khu vực biển Đài Loan cũng như khu vực Châu Á - Thái Bình Dương. Do vậy, soạn thảo "Luật chống chia cắt đất nước" là cần thiết, là đúng lúc" ⁽¹⁾.

Bàn về bối cảnh ra đời của "Luật chống chia cắt đất nước" còn phải đề cập một khía cạnh quan trọng: Quan hệ giữa Trung Quốc và Mỹ - Nhật trong thời gian gần đây đã có nhiều dấu hiệu căng thẳng gia tăng, nhất là sau Tuyên bố Mỹ - Nhật gộp Đài Loan vào phạm vi hiệu lực của Hiệp ước An ninh Nhật - Mỹ. Quan hệ Trung - Mỹ trong mấy chục năm qua vẫn từng bước thăng trầm, sớm nắng chiều mưa, có lúc tương đối căng

thắng như mấy tháng đầu tân Tổng thống Bush mới vào Nhà trắng, cho tới khi xảy ra sự kiện khủng bố ngày 11 - 9 - 2001 mới chuyển sang hoà dịu. Chính phủ Mỹ tuyên bố thi hành chính sách "một nước Trung Quốc" và ủng hộ giải pháp "hoà bình thống nhất" trong quan hệ hai bờ, nhưng cũng công khai tuyên bố sẽ bảo vệ Đài Loan trong trường hợp bị tấn công. Trong thời gian gần đây đã có những động thái thể hiện quan hệ Trung - Mỹ đang có chiều hướng căng thẳng hơn.

II. NỘI DUNG CỦA "LUẬT CHỐNG CHIA CẮT ĐẤT NƯỚC"

"Luật chống chia cắt đất nước" gồm 10 điều. Có thể tóm tắt nội dung của 10 điều đó như sau:

- *Điều 1:* Xác định mục đích và phạm vi thực thi của Luật: "Căn cứ vào Hiến pháp, ban hành luật này để phản đối và ngăn chặn thế lực ly khai "Đài Loan độc lập" chia cắt đất nước, xúc tiến hoà bình thống nhất Tổ quốc, bảo vệ hoà bình ổn định tại khu vực eo biển Đài Loan, bảo vệ chủ quyền quốc gia và toàn vẹn lãnh thổ, bảo vệ lợi ích căn bản của dân tộc Trung Hoa"

- *Điều 2, Điều 3, Điều 4:* Khẳng định tính chất của vấn đề Đài Loan: "Trên thế giới chỉ có một nước Trung Quốc, Đại lục và Đài Loan cùng thuộc một nước Trung Quốc, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của Trung Quốc không được phép chia cắt"; "Vấn đề Đài Loan là vấn đề do cuộc nội chiến ở Trung Quốc để lại". Giải

quyết vấn đề Đài Loan, thực hiện thống nhất Tổ quốc là công việc nội bộ của Trung Quốc, không chịu bất cứ sự can thiệp nào của thế lực nước ngoài; "Hoàn thành đại nghiệp thống nhất Tổ quốc là trách nhiệm thiêng liêng của nhân dân cả nước Trung Quốc, trong đó có đồng bào Đài Loan".

- *Điều 5, Điều 6, Điều 7:* Nói về thống nhất bằng phương thức hoà bình: "Kiên trì nguyên tắc một nước Trung Quốc là cơ sở để thực hiện hoà bình thống nhất đất nước"; "Nhà nước áp dụng các biện pháp sau đây để bảo vệ hoà bình ổn định tại khu vực eo biển Đài Loan, phát triển quan hệ hai bờ" (5 biện pháp nhằm tăng cường quan hệ kinh tế, văn hoá v.v... giữa Đại lục và Đài Loan); "Nhà nước chủ trương thông qua hiệp thương và đàm phán bình đẳng giữa hai bờ eo biển Đài Loan để thực hiện hoà bình thống nhất. Hiệp thương và đàm phán có thể tiến hành theo từng bước, từng giai đoạn, có thể linh hoạt đa dạng về phương thức". Hai bên có thể hiệp thương và đàm phán về các vấn đề: Kết thúc trạng thái đối địch giữa hai bờ; quy hoạch phát triển quan hệ hai bờ; các bước thực hiện hoà bình thống nhất; vị trí chính trị của chính quyền Đài Loan; không gian hoạt động của khu vực Đài Loan trên quốc tế thích ứng với vị trí của nó; và tất cả các vấn đề khác liên quan đến việc thực hiện hoà bình thống nhất.

- *Điều 8 và Điều 9:* Nói về giải quyết vấn đề Đài Loan bằng phương thức "không hoà bình":

"Thế lực ly khai "Đài Loan độc lập" với bất cứ danh nghĩa gì, bất cứ phương thức gì tạo ra thực tế Đài Loan tách khỏi Trung Quốc, hoặc xảy ra sự biến nghiêm trọng dẫn tới Đài Loan tách khỏi Trung Quốc, hoặc khả năng hoà bình thống nhất hoàn toàn mất hết, Nhà nước phải áp dụng phương thức không hoà bình và các biện pháp cần thiết khác, bảo vệ chủ quyền quốc gia và toàn vẹn lãnh thổ.

Phương thức không hoà bình và các biện pháp cần thiết khác được sử dụng căn cứ vào các điều khoản trên, do Chính phủ, Hội đồng Quân sự Trung ương quyết định và tổ chức thực hiện và kịp thời báo cáo lên Uỷ ban Thường vụ Quốc hội"

"Khi căn cứ quy định của Luật này sử dụng phương thức không hoà bình cùng các biện pháp cần thiết khác và tổ chức thực hiện, Nhà nước phải đem hết khả năng để bảo vệ an toàn về tính mạng và tài sản cùng các quyền lợi chính đáng khác của dân chúng Đài Loan và người nước ngoài ở Đài Loan, giảm thiểu tổn thất. Đồng thời, Nhà nước căn cứ vào luật pháp bảo hộ quyền lợi của đồng bào Đài Loan tại các khu vực khác của Trung Quốc.

- *Điều 10:* "Luật này có hiệu lực thi hành từ ngày công bố".

Nghiên cứu về nội dung "Luật chống chia cắt đất nước" chúng ta thấy: từ Điều 1 đến Điều 7 chủ yếu là khẳng định lại lập trường trước đây của Trung Quốc và cụ thể hoá bằng một số chính sách cụ thể nhằm khuyến khích đi tới hoà bình

thống nhất; nội dung mới quan trọng chủ yếu là ở Điều 8 quy định những trường hợp Trung Quốc sẽ sử dụng "phương thức không hoà bình và các biện pháp cần thiết khác".

Trước đây Trung Quốc tuyên bố sẽ sử dụng vũ lực trong trường hợp Đài Loan tuyên bố độc lập, nhưng trong thực tế mặc dầu có những hoạt động ly khai, chính quyền Đài Loan vẫn không tuyên bố độc lập, ít nhất trong nhiệm kỳ Tổng thống của Trần Thủy Biển, như vậy, Trung Quốc không có lý do để sử dụng vũ lực. Trung Quốc không sử dụng vũ lực thì cũng không có "sự can thiệp của nước ngoài" một cách công khai vì Mỹ tuyên bố ủng hộ lập trường "một nước Trung Quốc" và "hoà bình thống nhất", chỉ can thiệp để "bảo vệ Đài Loan" trong trường hợp bị tấn công quân sự (căn cứ vào "Luật quan hệ với Đài Loan" năm 1979). Trung Quốc tuyên bố sử dụng vũ lực trong trường hợp chính quyền Đài Loan trì hoãn vô thời hạn đàm phán giữa hai bờ, nhưng Trung Quốc lại không quy định một thời hạn cụ thể.

Tóm lại, theo lập luận trước đây thì trước mắt Trung Quốc khó có lý do pháp lý để tấn công vũ lực đối với Đài Loan. Nhưng những quy định trong Điều 8 "Luật chống chia cắt đất nước" đã thắt chặt không gian hoạt động, gây sức ép mạnh hơn đối với thế lực ly khai "Đài Loan độc lập". Không chỉ là "tuyên bố độc lập", mà những hành động dẫn tới độc lập "trên thực tế", không chỉ là đã ly khai, mà những hành động nghiêm trọng có khả năng dẫn tới ly khai, và cả

trong trường hợp Trung Quốc thấy hoàn toàn không còn khả năng hoà bình thống nhất, đều có thể trở thành căn cứ pháp lý để Trung Quốc sử dụng "phương thức không hoà bình và các biện pháp cần thiết khác" để "bảo vệ chủ quyền quốc gia và toàn vẹn lãnh thổ". Và trong trường hợp đó, Chính phủ và Hội đồng Quân sự Trung ương được quyền quyết định hành động, sau đó mới báo cáo lên Quốc hội".

Nói một cách khái quát: "Luật chống chia cắt đất nước" mở rộng hơn không gian "hoà bình thống nhất" và thắt chặt hơn không gian hoạt động của thế lực chủ trương "Đài Loan độc lập".

III. DƯ LUẬN CÁC NƯỚC VỀ "LUẬT CHỐNG CHIA CẮT ĐẤT NƯỚC"

Trung Quốc đã khẳng định "Luật chống chia cắt đất nước" là một bộ luật tăng cường và thúc đẩy quan hệ hai bờ, là một *luật hoà bình thống nhất* chứ không phải là một bộ luật nhằm vào nhân dân Đài Loan, cũng không phải là một bộ luật chiến tranh" (Trả lời phỏng vấn của Thủ tướng Ôn Gia Bảo trong cuộc họp báo ngày 14-3-2005). Trong khi nghiêm khắc cảnh cáo những hoạt động ly khai, Trung Quốc tìm cách thúc đẩy giao lưu hợp tác kinh tế-văn hoá giữa hai bờ. Trước mắt, Trung Quốc chủ trương sớm chuyển các chuyến bay trực tiếp sang hoạt động thường xuyên (chứ không phải chỉ trong các ngày lễ như trước); cố gắng giải quyết vấn đề đưa sản phẩm nông nghiệp miền nam Đài Loan sang tiêu thụ ở Đại lục; sớm giải quyết

vấn đề ngư dân Đại lục sang Đài Loan lao động và một số vấn đề khác mang tính chất ưu tiên để thúc đẩy quan hệ kinh tế - văn hoá giữa hai bờ eo biển Đài Loan.

Phía chính quyền Đài Loan đã phản ứng quyết liệt việc Quốc hội Trung Quốc thông qua "Luật chống chia cắt đất nước". Ngày 26 - 3 ở Đài Bắc đã diễn ra cuộc tuần hành của hàng trăm ngàn người để phản đối "Luật chống chia cắt đất nước". Trần Thuỷ Biển đã tham gia cuộc tuần hành "với tư cách công dân"⁽²⁾. Tân Hoa xã ngày 27 - 3 lên án cuộc diễu hành đó đã "gây ra tình hình căng thẳng mới" có thể làm phương hại đến quan hệ hai bờ. Bà Lã Tú Liên (đang thăm En Xanvado) tuyên bố "Luật chống chia cắt đất nước" sẽ "không có hiệu lực ở Đài Loan và là vi phạm Hiến chương Liên Hợp Quốc". Chính quyền Đài Loan có thể nhân dịp này ngừng đàm phán với phía Trung Quốc về vấn đề thường xuyên tiến hành các chuyến bay trực tiếp và thúc đẩy việc thông qua chi ngân sách hơn 18 tỷ USD để mua vũ khí và phương tiện quân sự của Mỹ. Trong khi đó, Quốc Dân đảng Đài Loan đang tìm cách giảm căng thẳng trong quan hệ hai bờ. Ngày 29 - 3 Quốc Dân đảng lần đầu tiên cử một phái đoàn cao cấp do Phó Chủ tịch Đảng Giang Bình Khôn dẫn đầu sang Quảng Châu tưởng niệm 72 liệt sĩ hy sinh trong thời kỳ Cách mạng Tân Hợi, tới Nam Kinh thăm lăng mộ Tôn Trung Sơn và lên Bắc Kinh có cuộc gặp gỡ với một số lãnh đạo Trung Quốc, trao đổi về vấn đề "Luật chống chia cắt

đất nước". Tại Bắc Kinh, Chủ tịch Chính Hiệp Giả Khánh Lâm và Ủy viên Quốc Vụ Đường Gia Triển đã tiếp thân mật Phó Chủ tịch Giang Bình Khôn và Đoàn đại biểu Quốc Dân đảng.

Trung Quốc thông qua "Luật chống chia cắt đất nước" đã dẫn tới sự phản ứng khác nhau trong dư luận quốc tế và chính phủ các nước. Nói chung là theo hai chiều hướng: phản đối và ủng hộ.

Tiêu biểu cho chiều hướng phản đối là Mỹ và Nhật. Ngày 26 - 3 với 424 phiếu thuận và 4 phiếu chống, Hạ nghị viện Mỹ đã thông qua nghị quyết do Chủ tịch Ủy ban Đối ngoại Heifeld đệ trình, yêu cầu chính quyền Bush "bày tỏ quan tâm sâu sắc" đối với việc Quốc hội Trung Quốc thông qua "Luật chống chia cắt đất nước". Trong khi đó, Ngoại trưởng Mỹ C. Rice, trong chuyến thăm Trung Quốc (hai ngày 20 và 21 tháng 3) cho rằng bộ luật đó đã "làm gia tăng căng thẳng" trong "quan hệ hai bờ" và đề nghị Trung Quốc có những hành động cụ thể làm giảm tình hình căng thẳng đó. Phía Trung Quốc bày tỏ hy vọng Mỹ không "gửi những tín hiệu sai" tới thế lực ly khai "Đài Loan độc lập". Cuộc họp lãnh đạo 25 nước EU ngày 22-3 thì quyết định lùi lại thời gian dỡ bỏ cấm vận bán vũ khí cho Trung Quốc, với lý do "nếu hiện nay thực hiện điều đó thì sẽ không đáng để EU phải trả cái giá là làm tổn hại đến mối quan hệ với Mỹ"⁽³⁾ (Ngày 22-3 Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Trung Quốc Lưu Kiến Siêu lập tức phản ứng, cho rằng "Việc Eu dỡ bỏ cấm vận vũ khí đối với Trung Quốc không liên quan gì với

việc Trung Quốc thông qua "Luật chống chia cắt đất nước", gắn hai việc này với nhau là vô lý").

Dư luận nhiều nước đồng tình và ủng hộ lập trường của Chính phủ Trung Quốc. Ngày 15-5 Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Nga tuyên bố: "Nga coi vấn đề Đài Loan là công việc nội bộ của Trung Quốc, và Nga hiểu các quyền quyết định của Quốc hội Trung Quốc liên quan đến cách giải quyết vấn đề Đài Loan"⁽⁴⁾. Ngày 16 - 3, Người phát ngôn Bộ Ngoại giao Việt Nam Lê Dũng trong trả lời phỏng vấn báo chí đã nói rõ: "Trước sau như một, Việt Nam kiên trì lập trường một nước Trung Quốc, Đài Loan là một bộ phận của Trung Quốc. Việt Nam phản đối các hoạt động Đài Loan độc lập, đồng thời chia sẻ nguyện vọng thống nhất đất nước của nhân dân Trung Quốc và hoàn toàn ủng hộ nỗ lực của Chính phủ và nhân dân Trung Quốc kiên trì thực hiện hoà bình thống nhất đất nước, duy trì hoà bình ổn định ở eo biển Đài Loan"⁽⁵⁾.

CHÚ THÍCH:

1. Mạng Tân Hoa xã. Bắc Kinh, ngày 8-3-2005.
2. Đài BBC (Anh), ngày 26-3-2005. Tân Hoa xã (Trung Quốc) ngày 27-3-2005.
3. Mạng Thượng Hoàng (Hong Kong) ngày 23 - 3 - 2005.
4. Báo "Tin tức" (Nga) ngày 15-3-2005.
5. Báo "Hà Nội mới" ngày 17-3-2005